

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**VYUŽITÍ VOLNOČASOVÝCH NABÍDEK PRO DĚTI
STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Petra Divišová

Studijní program: Vychovatelství

Forma studia: Prezenční

Ročník: 3.

2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

V Českých Budějovicích dne 30. 3. 2022

Petra Divišová

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Michalovi Kaplánkovi, Th.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 ŠKOLNÍ VĚK	8
1.1 Charakteristika období staršího školního věku	8
1.1.1 Rodinné vztahy v období dospívání.....	9
2 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS	10
2.1 Volný čas dětí a mládeže.....	10
2.2 Faktory ovlivňující volný čas dětí a mládeže.....	10
2.2.1 Rodina.....	11
2.2.2 Hromadné sdělovací prostředky	11
2.3 Výchova ve volném čase.....	12
3 ZÁJMOVÁ ČINNOST	14
3.1 Organizovaná zájmová činnost	14
3.2 Neorganizovaná zájmová činnost	15
3.3 Zájmová činnost v dospívání	15
3.4 Motivace k zájmové činnosti	16
3.5 Dělení zájmových činností dle obsahu.....	16
4 INSTITUCE PRO TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	18
4.1 Školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání.....	18
4.2 Nestátní neziskové organizace zaměřené na volný čas.....	19
4.3 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.....	19
4.4 Volnočasová zařízení v Českých Budějovicích.....	20
5 VYUŽITÍ ORGANIZOVANÝCH VOLNOČASOVÝCH NABÍDEK – VÝZKUMNÁ SONDA	22
5.1 Metoda výzkumu.....	22
5.2 Výzkumný vzorek	23
5.3 Výzkumné cíle	23
5.3.1 Výzkumné otázky	24
5.4 Hypotézy	24
5.5 Výsledky výzkumného šetření	24
6 DISKUZE	36
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41

SEZNAM ZKRATEK	44
PŘÍLOHY.....	45
ABSTRAKT	47
ABSTRACT.....	48

ÚVOD

Volný čas tvoří u dětí a mládeže podstatnou část dne. Z toho důvodu je důležité, jak jej využívají. Aktivní a vhodně zvolený způsob využití volného času jedince rozvíjí jak po stránce fyzické, tak i po stránce psychické, zároveň pomáhá předcházet vzniku rizikového chování. Problematika vhodného využití volného času je v dnešní době velice aktuální. Děti tráví velké množství času na mobilních telefonech a počítačích, chybí jim tak důležitý pohyb nebo pobyt v kolektivu s vrstevníky. Vhodným způsobem využití volného času jsou různé nabídky organizovaných volnočasových aktivit.

Téma této bakalářské práce jsem si vybrala, jelikož jsem v rámci praxe měla možnost s věkovou skupinou 11–15 let pracovat a mám k ní tak blízko. Období dospívání je složité a má svá specifika. K jedincům je třeba přistupovat přátelsky. Práci jsem si také zvolila z toho důvodu, že bych v budoucnu ráda pracovala v organizaci zabývající se volnočasovými aktivitami. Myslím, že získané vědomosti z této práce v budoucnu využiji, jak při dalším studiu, tak i v profesním životě.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda a v jaké míře děti staršího školního věku využívají organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích, a pokud je nevyužívají, tak z jakého to je důvodu.

V první části práce uvedu literární rešerši, která se svými poznatky vztahuje k výzkumné části práce. V první kapitole literární rešerše se budu věnovat charakteristice období staršího školního věku a rodinným vztahům v tomto období. Tato část práce bude důležitá pro objasnění specifík staršího školního věku. Dále se budu věnovat problematice volného času v souvislosti s dětmi a mládeží. Uvedu faktory, které volný čas této věkové skupiny ovlivňují. Konec kapitoly bude věnován výchově ve volném čase a jejím funkcím. Zařazení druhé kapitoly je nezbytné z důvodu objasnění přístupu k volnému času dětí a mládeže. Třetí kapitola uvede možnosti, které děti ve volném čase mohou vykonávat. Bude pojednávat o zájmové činnosti a motivaci k ní. Dále uvedu základní organizované aktivity rozdělené dle obsahu. Poslední kapitola teoretické části zmíní zařízení pro organizované trávení volného času a některá zařízení, která najdeme v Českých Budějovicích. V teoretické části práce bude předložena stěžejní literatura hlavně od Jiřiny Pávkové, Břetislava Hofbauera a Bedřicha Hájka. Na autory budu odkazovat pomocí harvardského stylu odkazování v textu, který se řídí citační normou ČSN ISO 690.

Následující část práce se bude zabývat využitím organizovaných volnočasových nabídek pro žáky staršího školního věku. Bude se jednat o kvantitativní výzkum, který provedu formou dotazníkového šetření na dvou školách v Českých Budějovicích. Dotazník vyplní žáci staršího školního věku ze Základní školy Emy Destinové a žáci Biskupského gymnázia J. N. Neumanna v Českých Budějovicích. Výsledky dotazníkového šetření následně shrnu do přehledných grafů a tabulek. Vyvodím závěry výzkumné činnosti, ověřím hypotézy a konstatuji, zda jsem naplnila cíle výzkumného šetření.

1 ŠKOLNÍ VĚK

Školní věk je období, během kterého žák navštěvuje základní školu. Toto období lze rozdělit do třech fází. První fáze se nazývá raný školní věk a trvá od doby nástupu do školy přibližně do devíti let. Druhé období se nazývá střední školní věk. Trvá zhruba do dvanácti let věku. Posledním obdobím je starší školní věk, který je ukončen výstupem ze základní školy. (srov. Vágnerová 2000, s. 148) V této kapitole se budu věnovat podrobnější charakteristice období staršího školního věku.

1.1 Charakteristika období staršího školního věku

Období staršího školního věku dle Vágnerové (srov. 2000, s. 209) připadá k věku zhruba 11 až 15 let. Nazývá se obdobím pubescence nebo také obdobím dospívání.

V tomto období dochází k velkým fyzickým a psychickým změnám, které se odrážejí na psychice dospívajícího. To se může projevit změnami nálad, neklidem nebo vznětlivostí. Z toho důvodu se toto období označuje také jako období druhého vzdoru. Mladý člověk začíná opovrhovat autoritami, jako jsou rodiče nebo učitelé. Má pocit, že mu dospělí lidé v jeho okolí nerozumí, a tak k nim bývá uzavřenější. Hodně záleží na výchově v předchozích letech a dále na tom, jaký postoj zaujímají dospělí ve vztahu k pubescentovi. Pokud jednají klidně a volí vhodné výchovné metody, nemusí se vzdor k autoritám výrazně projevit. (srov. Hájek et al., 2008, s. 91)

Dospívající prochází mnoha **fyzickými změnami**. Nejnápadnější je tělesné dospívání, vyznačující se růstem postavy, vývojem sekundárních pohlavních znaků a změnou tělesných proporcí, to vše je spojeno s pohlavním dospíváním. Tyto změny mohou pro pubescenta znamenat velkou psychickou zátěž a přináší ztrátu jistoty, ve které se doposud dobře orientoval. (srov. Vágnerová 2000, s. 210–211) Nejrychleji roste kostra a končetiny, naopak růst hrudního koše se zpomaluje. Přechodná disharmonie způsobí, že jedinec je „samá ruka, samá noha“. Dospívající špatně snáší kritické poznámky týkající se jejich vzhledu. (srov. Hájek et al., 2008, s. 91) V dospívání je proto důležitá pohybová aktivita, která tyto projevy může zmírnit. Již od útlého věku je třeba vést děti k pohybu, který je bude bavit a přinese jim radost. Velký vliv na probuzení zájmu o pohybové aktivity může mít škola. Hodiny tělocviku by měly být zábavné a pestré. Právě obtížné tělesné aktivity mohou jedince od pohybu odradit. U dítěte je ideální pohybová aktivita v rozsahu minimálně šedesáti minut denně. (srov. Státní zdravotní ústav 2022)

Poznávací procesy se ke konci dospívání mohou blížit k optimálním možnostem jedince. Zdokonaluje se vnímání, jedinec je uvědomělejší a pozornější, dokáže se více soustředit. Mechanická paměť dosahuje vrcholu. Dospívající mají často nechuť k mechanickému opakování informací naučených nazpaměť. To se někdy projevuje i neochotou učit se danou látku. Výuka se snaží klást větší nároky na logické zapamatování, které je záživnější. K významným změnám dochází také v oblasti myšlení. Projevují se schopností myslet abstraktně a logicky, na základě pochopení smyslů a návazností. Dost často je v období dospívání tzv. denní snění, kdy si jedinec představuje různá nesplněná přání nebo sexuální představy apod., což mu pomáhá odreagovat se od běžného života. (srov. Hájek et al. 2008, s. 92–93)

1.1.1 Rodinné vztahy v období dospívání

V dospívání často dochází ke konfliktům mezi rodičem a dítětem. Dospívající již není přesvědčen o plné pravdě a hodnotách svých rodičů a častěji je kritizuje, zároveň je na svých rodičích v mnoha směrech závislý. Přísný autoritářský způsob výchovy, kde se prosazují pravidla pouhou mocí, vyvolává spíše odpor a zpomaluje vývoj jedince v rámci morální úrovně jednání. Samozřejmě i dospívající potřebují vedení dospělým, to se ale musí lišit od vedení a výchovy dítěte. Jedinec potřebuje více prostoru a svobody při rozhodování. Rodič by měl jedinci zajistit intimní prostor, kde se bude cítit dobře (vlastní pokoj nebo koutek), a měl by ho podporovat v jeho pozitivních aktivitách. Ze strany rodičů je v tomto složitém období důležitá trpělivost a empatie. Pro dospívajícího je důležité, aby mu rodiče naslouchali a vyslechli ho. Dávali najevo zájem a vytvořili důvěrnou atmosféru. Velice významné je uznání jeho silných stránek a hodnoty pro společnost. (srov. Langmeier a Krejčířová 1998, s. 161)

2 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS

V této kapitole se budu věnovat volnému času dětí a mládeže a faktorům, které ho ovlivňují. Dále uvedu pojem výchova ve volném čase a její základní funkce.

2.1 Volný čas dětí a mládeže

Nejprve je nutné definovat pojem volný čas. Existuje velké množství autorů, kteří se tímto pojmem zabývají. Pávková (srov. 1999, s. 13) jej chápe jako opak našich povinností. Je to něco, co si člověk sám vybral a dělá to s radostí. Do pojmu volný čas můžeme zahrnout volnočasové a zájmové nabídky, relaxaci, odpočinek, samovzdělávání, rekreaci nebo dobrovolnictví. Aktivity jako vyučování, sebeobsluha, péče o zevnějšek a biologické potřeby nepatří z pohledu dětí a mládeže do volného času.

Funkce volného času se v průběhu života mění, v dětství má pro nás jinou funkci než v dospělosti. Za hlavní tři funkce volného času se dle Hofbauera (srov. 2004, s. 13) považuje odpočinek, který má sloužit k regeneraci a načerpání nové energie. Dále zábava, důležitá pro regeneraci duševních sil, a uvolnění. Jako poslední funkci uvádí rozvoj osobnosti, kdy se člověk spolupodílí na vytváření kultury.

„Volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti. Od volného času dospělých se většinou liší:

- rozsahem,
- obsahem,
- mírou samostatnosti a závislosti,
- nezbytností pedagogického ovlivňování.“ (Hájek et al., 2008, s. 66)

Dospělí lidé v porovnání s dětmi mají méně volného času. Obsah volnočasových aktivit by měl odpovídat věku a individuálním zvláštnostem. Většinou jsou aktivity dětí a mládeže rozmanitější než aktivity dospělých. Volba aktivit závisí na samostatnosti dítěte, věku, psychických a fyzických schopnostech, rodinném prostředí a v neposlední řadě na nabídce aktivit v okolí. Děti mohou využívat mnoha služeb volnočasových institucí. (srov. Hájek et al., 2008, s. 66)

2.2 Faktory ovlivňující volný čas dětí a mládeže

Spousta (srov. 1994, s. 52) uvádí, že na výběr volnočasových aktivit jedince má hlavní podíl mentální vyspělost. Dále jsou děti a dospívající ovlivňováni vnějšími vlivy, mezi

keré řadí rodinu, školu a prostředí, ve kterém žijí. V dospělosti je člověk ovlivněn spíše vlivy vnitřními, a to osobními zájmy, potřebami a hodnotami. Děti ve vztahu k volnočasovým aktivitám ovlivňují také hromadné sdělovací prostředky.

2.2.1 Rodina

Člověk patří do mnoha sociálních skupin, které na něj působí. Nejpodstatnější je působení rodiny, která má na své členy vliv od útlého věku. (srov. Šerák 2009, s. 38)

Rodina se zásadně podílí na formování osobnosti jedince, je primární sociální skupinou, která rozvíjí mezilidské vztahy a pokládá základy hodnotové orientace. Pro mnoho lidí je také prvotním zdrojem poznávání volnočasových aktivit. Negativně i pozitivně na chápání volného času působí podmínky uvnitř rodiny – sociální status, úroveň bydlení a vybavenost domácnosti včetně pomůcek pro volný čas. Žádoucím cílem je aktivní zájem každé rodiny na tom, aby své dítě podporovala ve smysluplném využívání volného času. (srov. Hofbauer 2004, s. 56–61)

Dostatek času věnovaný rodiči dětem je východiskem k tomu, naučit děti využívat volný čas jak k rozvoji sebe, tak i ve prospěch druhých. Velice častý je bohužel nezájem ze strany rodičů o to, co děti v jejich volném čase dělají a o co se zajímají. (srov. Hofbauer 2004, s. 62) Čím je rodina slabší, tzn. není úplná, ekonomicky zajištěná nebo je kulturně zaostalá, tím menší vliv na dítě má. Její místo mohou zaujmout v mladším věku média a později vrstevnická skupina, která je v období dospívání pro jedince druhou rodinou. (srov. Možný 2008, s. 167)

Rodina nemá na socializaci a trávení volného času dítěte výhradní právo, tzn. že z velké části jsou děti ovlivněny vrstevnickou skupinou, ve které tráví velké množství času. Děje se to zejména prostřednictvím trávení času ve vzdělávacích i nevzdělávacích institucích a pomocí hromadných sdělovacích prostředků. (srov. Možný 2008, s. 166–168)

2.2.2 Hromadné sdělovací prostředky

Hromadné sdělovací prostředky, jako televize a internet, děti během jejich vývoje silně formují. Jsou to snadno dostupné nástroje k trávení volného času. Obecně děti, které ne navštěvují žádné organizované volnočasové aktivity, mají více času věnovat se různým médiím. (srov. Bocan et al., 2011, s. 93–114)

V současné době se dá za jeden z nejoblíbenějších prostředků k trávení volného času považovat telefon nebo počítač. Mladí lidé na těchto zařízeních využívají hlavně internet,

kde velké množství času tráví na sociálních sítích. Jedná se o snadný a všem dostupný zdroj zábavy. Oblíbené jsou komunikační stránky jako Facebook, MySpace nebo stránky s videi, například YouTube. Komunikační stránky mladým lidem umožňují spojit se s přáteli, spolužáky nebo s lidmi se stejnými zájmy. Používání sociálních sítí ale naskýtá i mnoho problémů. Jedná se například o kyberšikanu, sexting, digitální stopu, vlivy nevhodné reklamy a obsahu. Z toho důvodu je třeba, aby rodiče a učitelé děti poučili, jak se na internetu chovat. (srov. O'Keeffe 2011) Dalším rizikem je vznik závislosti na mobilním telefonu, která je v současnosti považována za jednu z nejčastějších závislostí. Již čtyřleté děti mohou být na telefonu závislé. (srov. Sahu 2019)

Dle výzkumné zprávy z projektu EU Kids online se denně na telefon připojí 84 % dětí a dospívajících. Z toho navštíví sociální sítě 70 % z nich. (srov. Bedrošová et al., 2018)

2.3 Výchova ve volném čase

Výchova ve volném čase je záměrné a cílevědomé působení na jedince v čase jeho volna s cílem pozitivního ovlivnění. Musí nést rys nenásilnosti, dobrovolnosti, citlivosti a je třeba nalézt vhodný způsob motivace k činnosti. Výchova ve volném čase se vztahuje k jedincům jakéhokoliv věku, tím se liší od výchovy mimo vyučování, která se zabývá jedinci navštěvující základní a střední školy. Výchova mimo vyučování nezahrnuje jen aktivity zcela dobrovolné, ale patří do ní i činnosti sebeobslužné nebo příprava na vyučování. To znamená, že neprobíhá pouze ve volném čase. (srov. Pávková 2014, s. 12–13)

Výchova ve volném čase má mnoho funkcí. Mezi ty základní patří výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní funkce (srov. Pávková 2014, s. 16).

Výchovně-vzdělávací funkce je velice důležitá a je na ni kladen velký důraz. Spočívá v úmyslném a cílevědomém modelování osobnosti vychovávaných jednotlivců a dosahování reálných cílů pomocí správně zvolených pedagogických prostředků. Děti je třeba správně motivovat činnostmi, které budou pestré a zábavné. (srov. Pávková 1999, s. 42) Podle zaměření výchovné instituce je možné působit na některé, nebo na všechny složky osobnosti – tělesnou, psychickou a sociální. (srov. Hájek et al., 2008, s. 70)

Zdravotní funkci zajišťují instituce, které se zabývají výchovou mimo vyučování a tím podporují u jedinců zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj. Zdravotní funkce je zajišťována zejména stanovením denního režimu. Při němž se střídají činnosti, které vždy

namáhají jinou část lidského těla, a nedochází tak k přetížení jen jedné části. Velký význam mají pohybové aktivity na čerstvém vzduchu, které kompenzují jednostrannou zátěž ze školy. (srov. Hájek et al., 2008, s. 71)

Sociální funkce se nejčastěji rozumí zajištění bezpečnosti dětem a dohled nad nimi. Sociální funkce má však mnohem širší portfolio působnosti. Spočívá v navazování vztahů mezi subjekty, jednání a setkávání se s autoritami a zaujímání sociálních rolí. Jedinci se zdokonalují v komunikativních dovednostech a seznamují se s pravidly společenského chování. Výchovně-vzdělávací zařízení mají možnost vyrovnávat nerovnoměrné podmínky rodinného prostředí, a tím pomáhají dětem z problematického rodinného prostředí. (srov. Pávková 2014, s. 15–16)

Preventivní funkce výchovy ve volném čase se zakládá na předcházení negativním vlivům, jako je kouření, drogová závislost, alkoholismus, kriminalita, delikvence, šikana, vandalismus a další formy násilného chování. Správně zvolené volnočasové aktivity, mohou pomoci předcházet těmto sociálně-patologickým jevům. U dětí, které vhodným způsobem využívají volný čas, je menší riziko vzniku těchto jevů. Snadnější je problémům předcházet než jim čelit. Z toho důvodu je důležitá primární prevence, která je určena všem jedincům a její podstatou je předcházet rizikovému chování u osob, které těmito jevy ještě nejsou zasaženy. V porovnání se sekundární a terciární prevencí je levná a účinná. (srov. Pávková 2014, s. 16–17) Sekundární prevence se zaměřuje na kriminálně rizikové jedince a skupiny, u kterých je pravděpodobnost vzniku rizikového chování. Poslední je terciární prevence. Ta usiluje o nápravu jedinců, kteří jsou již negativními jevy zasaženi. (srov. Pávková et al., 1999, s. 43)

Všechny výše uvedené funkce se navzájem prolínají, výchovné instituce je plní v různé míře a dávají jim různý zřetel (srov. Pávková 2014, s. 16).

3 ZÁJMOVÁ ČINNOST

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti a na správnou společenskou orientaci.“ (Pávková et al., 1999, s. 96) Měly by člověku kompenzovat neúspěchy v běžném životě, a z toho důvodu by každá zájmová činnost měla umožňovat seberealizaci a sebevyjádření. Zájmovou činností je nutno odlišit od tzv. „koníčku“, který je chápán jako naše oblíbená činnost ve volném čase, ale kromě příjemného pocitu z činnosti nemá jasný cíl. (srov. Macků 2012, s. 134)

Zájmová činnost rozvíjí celou osobnost, napomáhá samostatnosti, rozvíjí tvořivost a vede účastníky k participaci na společenském a kulturním životě. Podporuje seberealizaci, socializaci, vytváří pozitivní vztah k nejrůznějším činnostem a buduje všeobecný přehled, který jedinci může pomoci při volbě budoucí profese. Děti, které již od útlého věku navštěvují vedené zájmové činnosti, mají větší předpoklad, že v dospělosti budou volný čas využívat hodnotněji. Děti, které volný čas nevyplňují vhodnými činnostmi, mají v budoucnu sklon k nežádoucímu společenskému chování. (srov. Hájek et al., 2008, s. 164–165)

Zájmové činnosti plní různorodé funkce, a to hlavně výchovnou, vzdělávací, zdravotně hygienickou a preventivní. Zájmové aktivity mohou být pro člověka prostředkem pro regeneraci sil, odpočinek nebo kompenzaci neúspěchů z běžného života. To vše může jedinci pomoci s lepším sebevědomím. Sebevědomý jedinec se lépe pohybuje v sociálním prostředí. (srov. Hájek et al., 2008, s. 164–165) V současnosti jsou zájmové činnosti nejobvyklejší formou organizovaných volnočasových aktivit pro lidi jakéhokoliv věku (srov. Kaplánek 2017, s. 122).

3.1 Organizovaná zájmová činnost

Hofbauer (srov. 2004, s. 21) uvádí zájmovou činností příležitostnou a pravidelnou jako aktivity, které směřují k organizovanému způsobu trávení volného času. Zájmová činnost příležitostná zahrnuje příležitostně organizované aktivity. Může se jednat o přednášky, závody, zájezdy a turistické aktivity, exkurze, příměstské tábory a jiné prázdninové činnosti. Aktivity jsou časově ohraničeny a řízeny pedagogem, který zároveň podněcuje spoluúčast dětí a mládeže.

Zájmové činnosti pravidelné, jak už název napovídá, probíhají pravidelně a jsou řízeny kvalifikovaným vedoucím. Patří sem různé zájmové útvary – kroužky, sportovní družstva, oddíly nebo kluby. Cílem činnosti je osvojení si nových vědomostí, dovedností a zájmů.

3.2 Neorganizovaná zájmová činnost

Neorganizovaný volný čas dle Hofbauera (srov. 2004, s. 21) představuje spontánní činnosti, které se uskutečňují individuálně nebo ve skupině podle zájmu účastníků. Spontánní aktivity se mohou uskutečňovat na otevřených hřištích, sportovištích nebo například v knihovnách. Činnosti nemusí být pravidelné a neuskutečňují se pod žádnou organizací. Jsou přístupny všem zájemcům a není určen čas začátku ani konce. V případě trávení volného času neorganizovaně hrají u dnešní mládeže nezastupitelnou roli kamarádi, televize, mobil nebo počítač (Bocan et al., 2011, s. 70).

3.3 Zájmová činnost v dospívání

„Zaměstnání pubescentů ve volném čase odpovídá jejich větší rozumové i celkové vyspělosti a má – vedle školy – stále rostoucí význam pro vývoj všech složek osobnosti“ (Říčan 2004, s. 176).

V období dospívání se zájmy prohlubují a jsou trvalejší než v mladším školním věku. Jejich vliv se může projevit při rozhodování o dalším studiu nebo volbě povolání. Začíná být patrný rozdíl v zájmech chlapců a dívek. (srov. Hájek et al., 2008, s. 98)

Jedinci se v období dospívání značně zdokonaluje motorika a pohybové schopnosti, které vyžadují hbitost, sílu a pohybovou orientaci. Z toho plyne zvýšený zájem o sportovní aktivity. Fyzická aktivita zlepšuje fyzický vzhled, ten má vliv na kritické sebehodnocení. (srov. Langmeier a Krejčířová 2006, s. 148–149) Sport je ideálním prostředkem, jak vybit přebytečnou energii, a tak je velice oblíbeným. Porovnávání výkonů vlastních s výkony ostatními je středem pozornosti. (srov. Říčan 2004, s. 176–177)

Děti staršího školního věku kroužky příliš nenavštěvují nebo je začínají opouštět. Důvodů je mnoho. Aktivity je přestaly bavit, není to „in“, mění se jejich osobnost, názory a s tím i způsob trávení volného času. Nejsilnější věková skupina navštěvující organizované kroužky jsou děti ve věku 10–12 let. (srov. Bocan et al., 2011, s. 102)

3.4 Motivace k zájmové činnosti

Motivace je souhrn činitelů, které ovlivňují chování člověka. Dává nám odpověď na to, proč se člověk chová určitým způsobem (srov. Hrabal et al., 1989, s. 16).

Základem jakékoliv činnosti je motivace. K tomu, aby jedinec navštěvoval zájmové činnosti, je třeba motivace a zájem. (srov. Hájek et al., 2008, s. 170–172) Zájem je získaný motiv, projevující se pozitivním vztahem k určitým skutečnostem a činnostem, např. zájem o sportovní aktivity, hudbu, literaturu nebo biologické disciplíny. Uskutečňuje se zvýšenou pozorností k věci nebo činnosti v daném směru, realizováním dané činnosti a uspokojením z ní. (srov. Čáp a Mareš 2001, s. 149)

Zájmy jsou často vyvolány, rozvíjeny a vyhraněny na základě potřeb a pomáhají nám s jejich uspokojováním (srov. Hájek et al., 2008, s. 166). Základním znakem potřeby je nedostatek. Mluvíme-li o zájmových činnostech, myslíme tím např. potřebu pohybu, komunikace nebo uznání. Motivace má v člověku vyvolat potřebu, následně ukázat cestu, jak ji uspokojit a odpovědět na otázku, proč danou činnost vykonávat. Aktivita zájmové činnosti nesmí být vynucena, ale musí být vyvolána samotným účastníkem. Mezi nejčastější motivaci k činnosti patří radost z aktivity a zájem o aktivitu samotnou. Silnou motivací jsou také zlepšující se výsledky a úspěchy. (srov. Hájek et al., 2008, s. 170–172)

3.5 Dělení zájmových činností dle obsahu

Jiřina Pávková et al. (srov. 1999, s. 98) dělí zájmové činnosti na společenskovední, pracovní-technické, přírodovědné, esteticko-výchovné a činnosti tělovýchovné, sportovní a turistické.

Zájmové činnosti společenskovední dle Pávkové et al. (srov. 1999, s. 98) zahrnují činnosti, které vedou člověka k všeobecnému přehledu v oblasti společenského dění a historických souvislostí. Může se jednat o studium cizích jazyků, sběratelství, poznávání okolí bydliště a historických objektů.

Zájmové činnosti pracovní-technické zdokonalují manuální dovednosti. Pomáhají rozvíjet technické myšlení a představivost. Okruhy pracovní-technických činností zahrnují práci s různými druhy materiálů (kov, dřevo, plast), montážní činnosti, drobné opravy, modelářské práce, práci s výpočetní technikou, fotografování nebo přípravu pokrmů. (srov. Pávková et al., 1999, s. 98–99)

Zájmové činnosti přírodovědné prohlubují vztah jedince k přírodě, rozvíjí zájem o ochranu přírody, pěstování rostlin a chov zvířat. Mladší děti mají zájem především o zvířata. S přibývajícím věkem roste zájem o specializované činnosti, jako je například rybářství, myslivost nebo včelařství. Dále se může jednat o pěstitelské činnosti, pozorování živočichů v jejich přirozeném prostředí, změny počasí nebo činnosti spojené s chovatelstvím. (srov. Pávková et al., 1999, s. 99–100)

Zájmové činnosti esteticko-výchovné utvářejí v dětech vztah k přírodě, společnosti a jejím hodnotám. Činnost je zaměřena na rozvoj hudebního, výtvarného, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu, dále na chování ve společnosti a růst tvořivosti. Hudební zájmové činnosti mohou zahrnovat zpěv, hudební hry, hru na hudební nástroj, poslech hudby, manipulaci se zvukovou technikou, vzdělávání se v oblasti hudebních umělců a jejich děl. Výtvarné zájmové aktivity se zabývají kresbou, malbou, modelováním, nebo poznáváním různých výtvarných umění. Literárně-dramatické zájmové činnosti se věnují četbě, přednesu, dramatizaci, hraní divadla nebo návštěvám kulturních představení. (srov. Pávková et al., 1999, s. 100–101)

Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření podporují fyzickou zdatnost a psychickou odolnost jedince. Vhodná pohybová aktivita je předpokladem zdravého vývoje. Pohybové aktivity v dětství přispívají k tomu, aby se v dospělosti pohyb stal běžnou součástí života. Ze zdravotního hlediska je oblast tělovýchovy potřebná, ovšem je třeba dbát na mnohostrannost pohybu. Aktivita by měla být zaměřena na prvky z atletiky, gymnastiky, sportovních her a turistiky. Dále dle podmínek na plavání, bruslení nebo jiné sporty. Velký význam je přikládán aktivitám, které je možno provozovat v přírodě. (srov. Pávková et al., 1999, s. 101)

4 INSTITUCE PRO TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Organizované trávení volného času dětí a mládeže zaštiťují mnohé instituce. V této kapitole se budu věnovat třem druhům zařízení pro organizované trávení volného času dětí a mládeže. Jako první uvedu školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání. Následně popíšu nestátní neziskové organizace a nízkoprahová zařízení. V další části této kapitoly uvedu některá zařízení pro organizované trávení volného času, která mohou děti a dospívající v Českých Budějovicích navštěvovat.

4.1 Školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání

Mezi školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání patří školní kluby, střediska volného času a v neposlední řadě školní družiny. Ty jsou určeny pro žáky mladšího školního věku, proto se jim v této kapitole nebudu věnovat. (srov. Pávková 2014, s. 35)

Školní kluby jsou určeny pro žáky druhého stupně (do deváté třídy). Na víceletém gymnáziu maximálně do kvarty. Školní kluby umožňují žákům účastnit se zájmového vzdělávání, které je často organizováno formou kroužků a příležitostných aktivit. Žáci mohou být přihlášení k pravidelné docházce nebo k návštěvě vybraných kroužků. Docházka do klubu je dobrovolná. (srov. Hájek et al., 2008, s. 147)

Střediska pro volný čas dětí a mládeže fungují jako zařízení určená pro zájmové vzdělávání jedinců různého věku. Dělí se na domy dětí a mládeže, které nabízejí zájmové činnosti různého druhu, a stanice zájmových činností, ty jsou specializované jen na jednu zájmovou oblast. Hlavní formou činnosti středisek volného času je pravidelná zájmová činnost v zájmových útvarech. (srov. Pávková 2014, s. 39) Zájmový útvar má různé podoby, například jako:

- kroužek – zájmový útvar o menším počtu členů, který svou činností směřuje k vnitřnímu obohacení jeho návštěvníků,
- soubor – zájmový útvar, který svou činnost následně veřejně publikuje (pěvecký nebo taneční soubor),
- klub – zájmový útvar mající volnější strukturu,
- oddíl – dnes již výjimečné označení, které se užívá pouze u tělovýchovných nebo turistických útvarů,

- kurz – útvar s určenou dobou trvání, která je často kratší než jeden rok. Absolvováním kurzu si jedinec osvojil vědomosti a dovednosti, na jejichž základě mu může být udělen certifikát o absolvování. (srov. Hájek et al., 2008, s. 169)

Vyhláška o zájmovém vzdělávání dále stanovuje: zájmovou činnost příležitostnou, prázdninovou táborem činnost, osvětovou činnost, individuální práci s talentovanými dětmi a mládeží a otevřené nabídky spontánních činností (srov. vyhláška 74/2005 Sb.).

4.2 Nestátní neziskové organizace zaměřené na volný čas

Pod nestátní neziskové organizace spadají občanská sdružení, obecně prospěšné činnosti a nadace. Mezi sdružení dětí a mládeže patří Junák, Pionýr, Sokol, Zálesák, Duha, Liga lesní moudrosti a mnoho dalších. (srov. Pávková 2014, s. 55) Podrobněji bych se chtěla zmínit o sdružení Junák a Pionýr.

Junák je největší sdružení dětí a mládeže v České republice a součást světového skautského hnutí. Jeho posláním je vést děti, mladé lidi a dospělé k duchovní, mravní a fyzické zdatnosti a připravenosti plnit svoje povinnosti k celé společnosti. Velký důraz je kladen na pobyt v přírodě, zdokonalování praktických dovedností, přátelské chování a sebekázeň. (srov. Hofbauer 2004, s. 107)

Pionýr se věnuje výchovným činnostem s dětmi a mládeží. Oblíbené jsou hlavně pionýrské tábory, které mají dlouhodobou tradici. (srov. Pávková 2014, s. 56)

4.3 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

„Tato zařízení jsou určena pro děti a mládež, která nemá zájem o pravidelné organizované volnočasové aktivity“ (Pávková 2014, s. 57).

Jedinci navštěvující nízkoprahová zařízení mají obvykle problémy v osobním životě a bývají ohroženi sociálně patologickými jevy. Často tato zařízení navštěvují z důvodu, že se neplatí žádné poplatky, nemusíte se registrovat a uvádět své jméno. Zařízení nabízejí klientům možnost využívat prostory a jejich vybavení. Také organizují různé volnočasové aktivity, které bývají zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů a zároveň formují žádoucí vlastnosti člověka. (srov. Pávková 2014, s. 57–58)

4.4 Volnočasová zařízení v Českých Budějovicích

České Budějovice jsou největším městem Jihočeského kraje. Žije zde přibližně 95 tisíc obyvatel (srov. O městě 2022). Mezi zařízení pro trávení volného času v Českých Budějovicích se řadí mnoho organizací. Z toho důvodu jsem vybrala jen některé, které zde popíší.

- **Junák – český skaut, Jihočeský kraj**

Junák – český skaut – je v Českých Budějovicích nejstarší organizace pro děti a mládež, funguje zde od roku 1916. Nabízí dětem široké spektrum volnočasových aktivit (srov. Mánek 2022). V Českých Budějovicích je skaut rozdělen na několik oddílů určených pro dívky, chlapce nebo jsou oddíly smíšené (srov. Skaut 2022).

- **VILA Dům dětí a mládeže České Budějovice**

Dům dětí a mládeže České Budějovice zajišťuje aktivity pro děti, mládež a dospělé účastníky. Prostředkem k vykonávání aktivit jsou zájmové kroužky, pravidelné kurzy, příležitostné akce, otevřené dílny, soutěže, výukové programy, tábory a prázdninové akce. K roku 2022 zde působilo 9 odborných oddělení: taneční, hudební, technické, vzdělávací a dramatické, výtvarné, přírodovědné, sportovní a turistické, oddělení zahraniční spolupráce a oddělení klubové činnosti. (srov. DDM České Budějovice 2022)

- **Základní umělecká škola B. Jeremiáše**

Základní umělecká škola B. Jeremiáše v Českých Budějovicích zajišťuje základní umělecké vzdělání v hudebním, výtvarném, tanečním a dramatickém oboru. V hudebním oboru se vyučuje hra na hudební nástroj a pěvecká hlasová výchova. Ve výtvarném oboru se vyučuje kresba, malba, grafika, keramika, dekorativní činnosti, modelování a práce na hrnčířském kruhu. V tanečním oboru se učí hudebně pohybová výchova, taneční příprava, základy klasického, lidového a moderního tance. V dramatickém oboru se vyučuje jevištní projev, rétorika, technika mluveného projevu a práce s textem. (srov. ZUŠ B. Jeremiáše 2022)

- **Salesiánské středisko mládeže České Budějovice**

Salesiánské středisko mládeže nabízí různé aktivity pro volný čas dětí a mládeže bez rozdílu náboženského vyznání. Volnočasové aktivity se uskutečňují prostřednictvím otevřených klubů, zájmových kroužků a letních táborů. Zároveň se věnují i nízkoprahové činnosti. V současnosti středisko nabízí 42 zájmových kroužků. (srov. SASMCB 2022)

- **Sportovní organizace v Českých Budějovicích**

Mezi sportovní organizace věnující se mládeži v Českých Budějovicích patří například VK Jihostroj zaměřený na volejbal, fotbalový klub SK Dynamo, hokejový klub HC Motor, basketbalový klub Tigers, florbalový klub Štíři, Jihočeský klub maratonců, klub podvodního hokeje SERRASALMU nebo TJ Merkur věnující se sportovní gymnastice. (srov. Sportovní organizace 2022)

5 VYUŽITÍ ORGANIZOVANÝCH VOLNOČASOVÝCH NABÍDEK – VÝZKUMNÁ SONDA

Výzkumná část bakalářské práce je zaměřena na využití organizovaných volnočasových nabídek pro žáky staršího školního věku v Českých Budějovicích. Kapitola se zabývá metodou výzkumu, výzkumným vzorkem, stanovenými cíli, výzkumnými otázkami a hypotézami. Dále se věnuje výsledkům dotazníkového šetření. Smyslem výzkumu je získat povědomí o volnočasových preferencích žáků staršího školního věku a naplnit tak hlavní cíl této práce

5.1 Metoda výzkumu

S ohledem na zvolené téma a cíl bakalářské práce, bylo výzkumné šetření provedeno formou dotazníku. Jedná se kvantitativní druh výzkumu, kterým se dá oslovit velké množství respondentů (srov. Chráska 2016, s. 158). Podle Gavory (2000, s. 99) je dotazník „*způsob kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“.

Dotazník byl rozdán na Základní škole Emy Destinové v Českých Budějovicích a na Biskupském gymnáziu J. N. Neumanna. V úvodní části dotazníku jsem se žákům představila. Následně sdělila, že se jedná o anonymní dotazník, vysvětlila důvod, proč jej vyplňují a poděkovala za vyplnění. V hlavní části dotazníku jsem se žáků ptala, co rádi dělají ve volném čase, zda navštěvují organizované volnočasové aktivity a co je k tomu vede, a pokud je nenavštěvují, tak z jakého důvodu. Dále jsem zjišťovala, do jaké míry jsou při výběru organizovaných volnočasových aktivit ovlivněni rodiči nebo zda jsou finančně limitováni. Nakonec mě zajímalo, jestli jim volnočasová nabídka v Českých Budějovicích přijde dostatečná.

Prostřednictvím vhodně zvolených uzavřených a polouzavřených otázek dotazníku jsem od zvoleného vzorku respondentů získala informace, jejichž následné vyhodnocení mi pomohlo naplnit stanovené výzkumné cíle, odpovědět na výzkumné otázky a otestovat hypotézy. Na základě toho jsem vyvodila závěry výzkumné činnosti této bakalářské práce.

5.2 Výzkumný vzorek

Samotný sběr dat probíhal během února roku 2022. Účastnilo se ho 167 žáků ze dvou typů škol v Českých Budějovicích, a to ze základní školy a gymnázia. Školy byly vybrány náhodně.

Dotazníky byly rozdány za spolupráce učitelů žákům druhého stupně Základní školy Emy Destinové v Českých Budějovicích a žákům nižšího stupně Biskupského gymnázia J. N. Neumanna v Českých Budějovicích. Dotazník byl vyplněn 167 žáky, z toho jsem musela 3 dotazníky vyřadit pro jejich nečitelnost. Celkem jsem získala data od 164 respondentů, z toho bylo 90 dívek a 74 chlapců ve věku 11–16 let. Tyto údaje jsou shrnuty v následujících dvou tabulkách.

Tabulka znázorňující počet chlapců a dívek na jednotlivých školách.

	Počet dívek	Počet chlapců	Žáků celkem
Základní škola	40 (51 %)	38 (49 %)	78 (100 %)
Gymnázium	50 (58 %)	36 (42 %)	86 (100 %)

Tabulka č. 1 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Tabulka znázorňující věk respondentů.

	Základní škola	Gymnázium	Celkem
11–12 let	31 (40 %)	33 (38 %)	64 (39 %)
13–14 let	23 (29 %)	37 (43 %)	60 (37 %)
15–16 let	24 (31 %)	16 (19 %)	40 (24 %)

Tabulka č. 2 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

5.3 Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem je zjistit, zda a v jaké míře žáci staršího školního věku navštěvují organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích, a pokud je nenavštěvují, tak z jakého to je důvodu.

Z hlavního cíle vyplývají dílčí cíle:

- Zjistit, co žáci staršího školního věku v Českých Budějovicích rádi dělají ve volném čase.
- Zjistit, jaká je motivace žáků staršího školního věku navštěvovat organizované volnočasové aktivity.
- Zjistit, jestli jsou žáci ve výběru organizovaných volnočasových aktivit finančně limitováni.
- Zjistit, zda jsou žáci staršího školního věku spokojeni s nabídkou organizovaných volnočasových aktivit v Českých Budějovicích.

5.3.1 Výzkumné otázky

Stanovila jsem si výzkumné otázky, které mi pomohou naplnit výzkumný cíl.

- V jaké míře navštěvují žáci staršího školního věku v Českých Budějovicích organizované volnočasové aktivity, a pokud je nenavštěvují, z jakého to je důvodu?
- Co žáci staršího školního věku v Českých Budějovicích rádi dělají ve volném čase?
- Jaká je motivace žáků staršího školního věku v Českých Budějovicích navštěvovat organizované volnočasové aktivity?
- Má ekonomická situace rodiny dopad na výběr volnočasových aktivit žáků staršího školního věku?
- Jsou žáci spokojeni s nabídkou organizovaných volnočasových aktivit v Českých Budějovicích.

5.4 Hypotézy

Významnou součástí empirického výzkumu je stanovení hypotéz, které budou následně porovnány s výsledky samotného výzkumu. Stanovila jsem si následující hypotézy:

H1: Méně než 40 % žáků staršího školního věku v Českých Budějovicích navštěvuje organizované volnočasové aktivity.

H2: Žáci gymnázia navštěvují volnočasové aktivity v Českých Budějovicích častěji než žáci základní školy.

H3: Nejčastějším důvodem proč žáci staršího školního věku nenavštěvují žádné volnočasové aktivity v Českých Budějovicích je to, že nemají zájem.

H4: Nejnavštěvovanější organizované volnočasové aktivity jsou tělovýchovné, sportovní a turistické.

H5: Žáci staršího školního věku v Českých Budějovicích převážně nejsou při výběru volnočasových aktivit ovlivňováni rodiči (zákonnými zástupci).

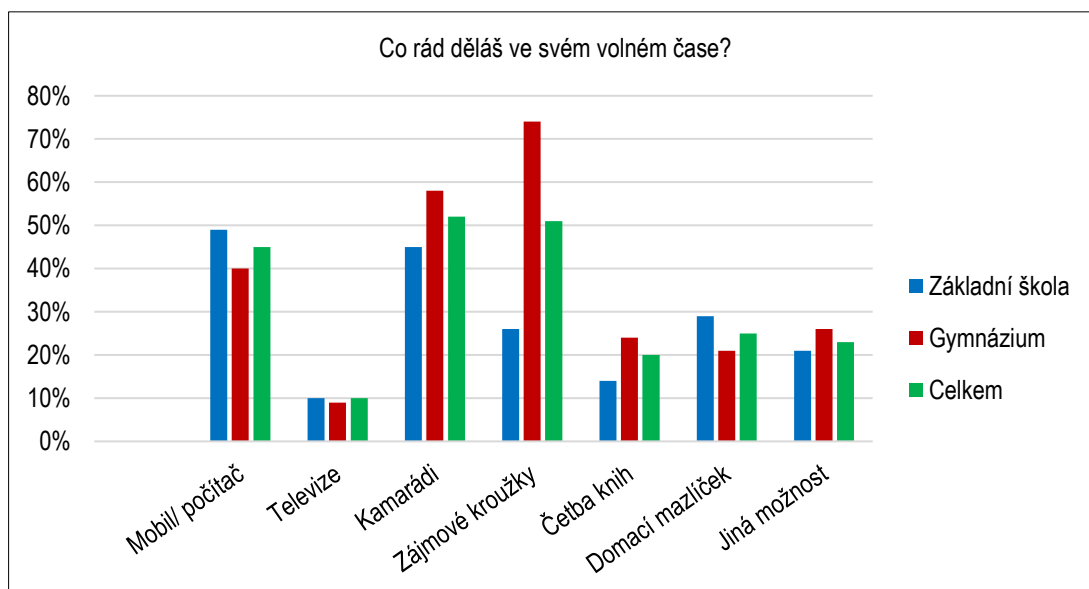
5.5 Výsledky výzkumného šetření

Výsledky výzkumného šetření jsem utřídila pomocí tzv. čárkovací metody. Získané informace jsem následně převedla na procenta a podložila sloupcovými nebo výsečovými

grafy. Statistické otázky č. 1, 2 a 3 jsou vyhodnoceny v tabulkách výše, zde začínám otázkou č. 4.

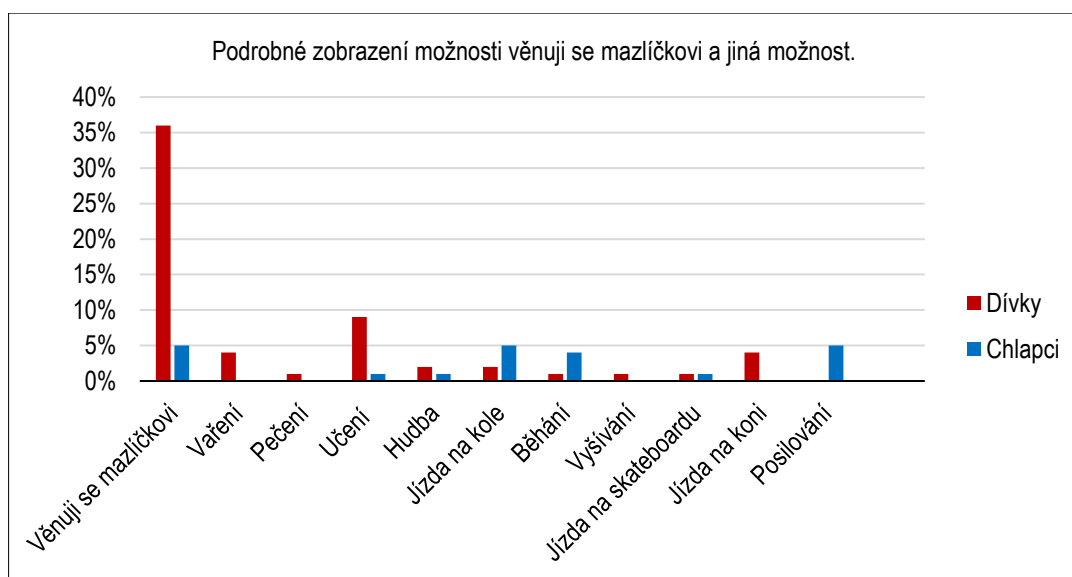
Otázka č. 4: Co rád děláš ve svém volném čase?

Otázkou č. 4 jsem zjišťovala volnočasové priority žáků staršího školního věku v Českých Budějovicích. Žáci mohli zaškrtnout více možností, nebo odpověď dopsat.

Graf č. 1 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Graf č. 1 porovnává odpovědi žáků ze základní školy a gymnázia, zároveň shrnuje odpovědi z obou škol celkem. Z grafu vyplývá, že žáci nejraději tráví čas venku s kamarády, celkem to uvedlo 52 % žáků. Ze základní školy to je 45 % a z gymnázia 58 % žáků. Zajímavý je rozdíl u možnosti „navštěvuji volnočasové nabídky a zájmové kroužky“. Pouze 26 % dotazovaných ze základní školy uvedlo tuto možnost, naopak 74 % dotazovaných z gymnázia uvedlo, že volnočasové aktivity navštěvuje rádo. Celkem z obou škol tuto možnost uvedlo 51 % dotazovaných. Dalším velice oblíbeným způsobem trávení volného času je mobil a počítač. Celkem na něm rádo tráví čas 45 % respondentů. Z tohoto zjištění vyplývá, že oblíbenou činností je komunikace. A to jak v přímém kontaktu s kamarády, tak prostřednictvím mobilního telefonu/ počítače. Naopak pasivní činnost sledování televize není mezi respondenty tolik oblíbená, tuto možnost uvedlo pouze 10 % dotazovaných. Možnost „čtu knihy“ je také vyšší u žáků gymnázia, oproti základní škole o 10 %. Možnost věnuji se mazlíčkovi a možnost doplnění aktivity je vyobrazena v grafu č. 2 níže.

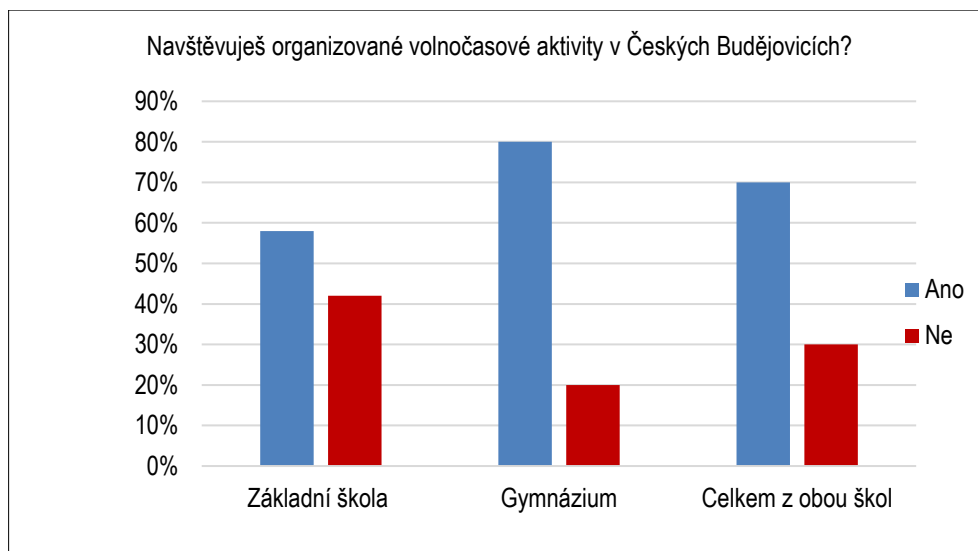
Graf č. 2 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Poslední dvě možnosti otázky č. 4 jsou zobrazeny v grafu č. 2. V tomto grafu jsou mezi sebou porovnány dívky a chlapci z obou škol. Grafem výše chci zjistit, jaký je rozdíl mezi individuálními aktivitami dívek a chlapců.

Svému mazlíčkovi se rádo věnuje 29 % dotazovaných žáků ze základní školy a 21 % dotazovaných žáků z gymnázia. Graf č. 2 znázorňuje, že tato možnost převažuje u dívek (36 %). Žáci dále doplnili různé aktivity, které rádi dělají, ale v dotazníku taková možnost nebyla. Vaření uvedlo celkem 4 % dívek a 0 % chlapců. Dívky dále uvedly možnosti: pečení (1 %), učení (9 %), poslech hudby (2 %), jízda na kole (2 %), běhání (1 %), vyšívání (1 %), jízda na skateboardu (1 %) a jízda na koni (1 %). Chlapci naopak volí spíše aktivity, které se neuskutečňují v domácím prostředí, jako je jízda na kole (5 %), běh (4 %) a posilování (5 %).

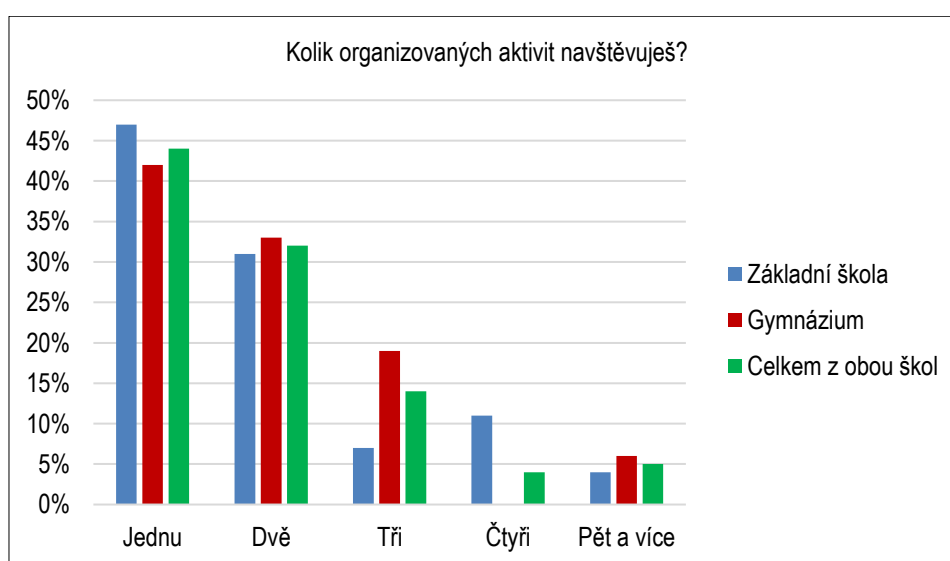
Otázka č. 5: Navštěvuješ organizované volnočasové aktivity v Českých Budějovicích?

Otázkou č. 5 jsem se chtěla dozvědět, jak žáci staršího školního věku reagují na volnočasové nabídky v Českých Budějovicích. Tyto informace jsou zobrazeny v grafu č. 3. V podotázce jsem se dále žáků ptala, kolik organizovaných volnočasových aktivit navštěvují, a pokud je nenavštěvují, tak z jakého to je důvodu. Tyto informace jsou zobrazeny v grafu č. 4 a grafu č. 5.

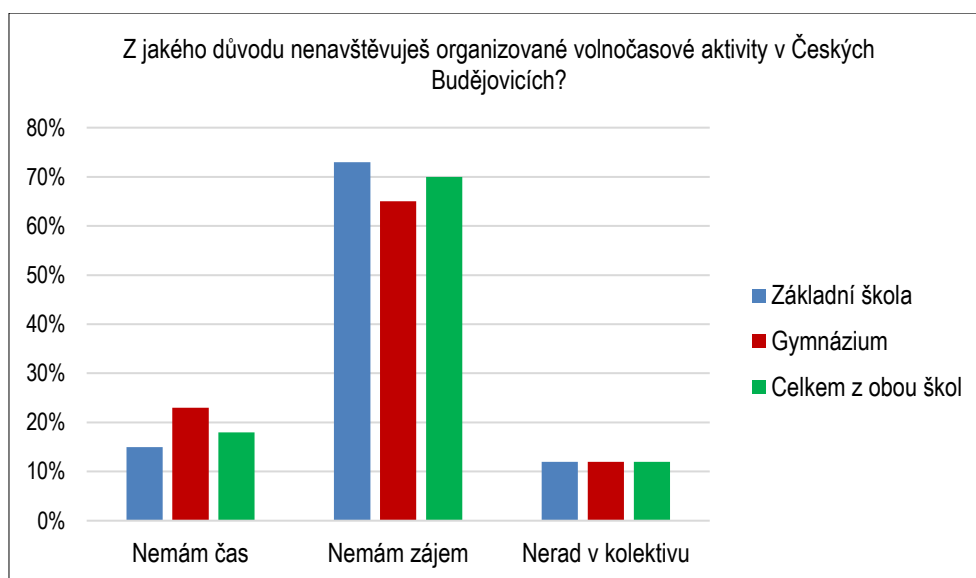
Graf č. 3 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Na otázku, zda žáci navštěvují volnočasové aktivity v Českých Budějovicích, odpovědělo celkem ze 164 (100 %) žáků kladně 114 (70 %) z nich. Záporně odpovědělo 50 (30 %) respondentů. Toto zjištění vyvrací stanovenou hypotézu č. 1: „Méně než 40 % žáků staršího školního věku v Českých Budějovicích navštěvuje organizované volnočasové aktivity“. Graf č. 3 opět porovnává odpovědi žáků z obou typů škol. Je zde patrný rozdíl mezi respondenty ze základní školy a gymnázia. Z gymnázia navštěvuje organizované volnočasové aktivity 80 % dotazovaných a ze základní školy 58 % dotazovaných. To potvrzuje hypotézu č. 2: „Žáci gymnázia navštěvují volnočasové aktivity v Českých Budějovicích častěji než žáci základní školy“.

Graf č. 4 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Pokud žáci odpověděli kladně na otázku č. 5, ptala jsem se, kolik organizovaných volnočasových aktivit v Českých Budějovicích navštěvují. Graf č. 4 porovnává odpovědi respondentů ze základní školy a gymnázia. Uvádí i celkové zastoupení žáků z obou typů škol. Nejvíce (44 %) mají žáci jednu organizovanou volnočasovou aktivitu. Ze základní školy to je 47 % respondentů a z gymnázia 42 % respondentů. Dvě organizované aktivity má 32 % žáků, mezi školami není statisticky významný rozdíl. Tři volnočasové aktivity navštěvuje 19 % respondentů. Pět a více volnočasových aktivit navštěvuje 5 % žáků z obou škol.

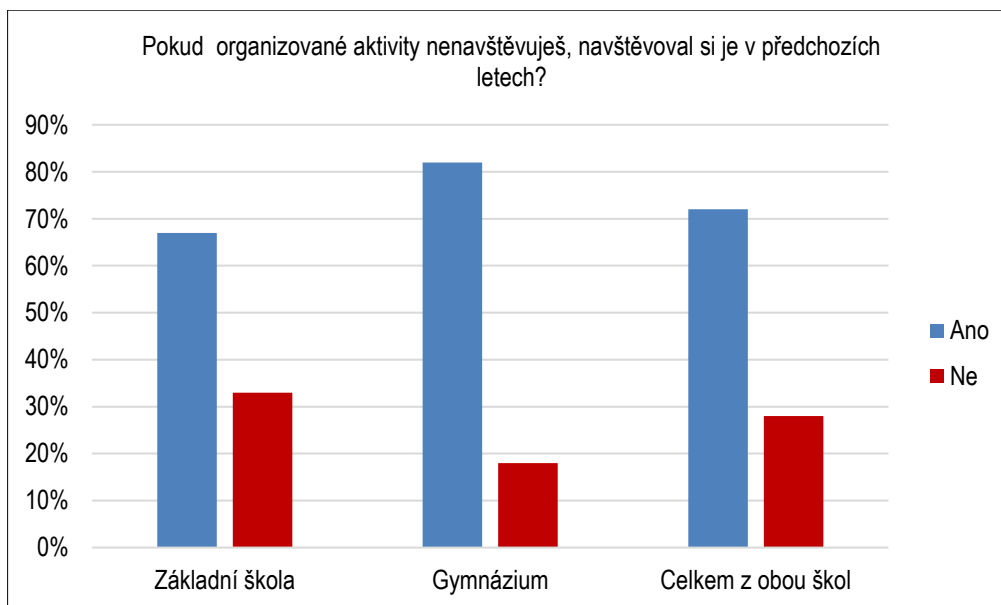

Graf č. 5 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Jestliže žáci na otázku, zda navštěvují organizované volnočasové aktivity, odpověděli „ne“, ptala jsem se, z jakého důvodu tyto aktivity nenavštěvují. Výsledky jsou uvedeny v grafu č. 5. Častou odpovědí bylo „nemám zájem“, to uvedlo celkem 70 % dotázaných. Ze základní školy to bylo 73 % žáků a z gymnázia 65 % žáků. Tím se potvrdila hypotéza č. 3: „Nejčastějším důvodem, proč žáci staršího školního věku nenavštěvují žádné volnočasové aktivity v Českých Budějovicích je to, že nemají zájem“. Důvod „nemám čas“ uvedlo celkem 18 % respondentů. Z gymnázia to bylo o 8 % respondentů více. Stejně množství respondentů z obou škol (12 %) uvedlo, že organizované volnočasové aktivity nenavštěvují, jelikož neradi tráví čas v kolektivu jiných dětí.

Otázka č. 6: Pokud volnočasové aktivity nenavštěvuješ, navštěvoval si je v předchozích letech?

Otázka č. 6 byla zaměřená pouze na žáky, kteří organizované aktivity nenavštěvují. Ptala jsem se, zda je navštěvovali v minulých letech.

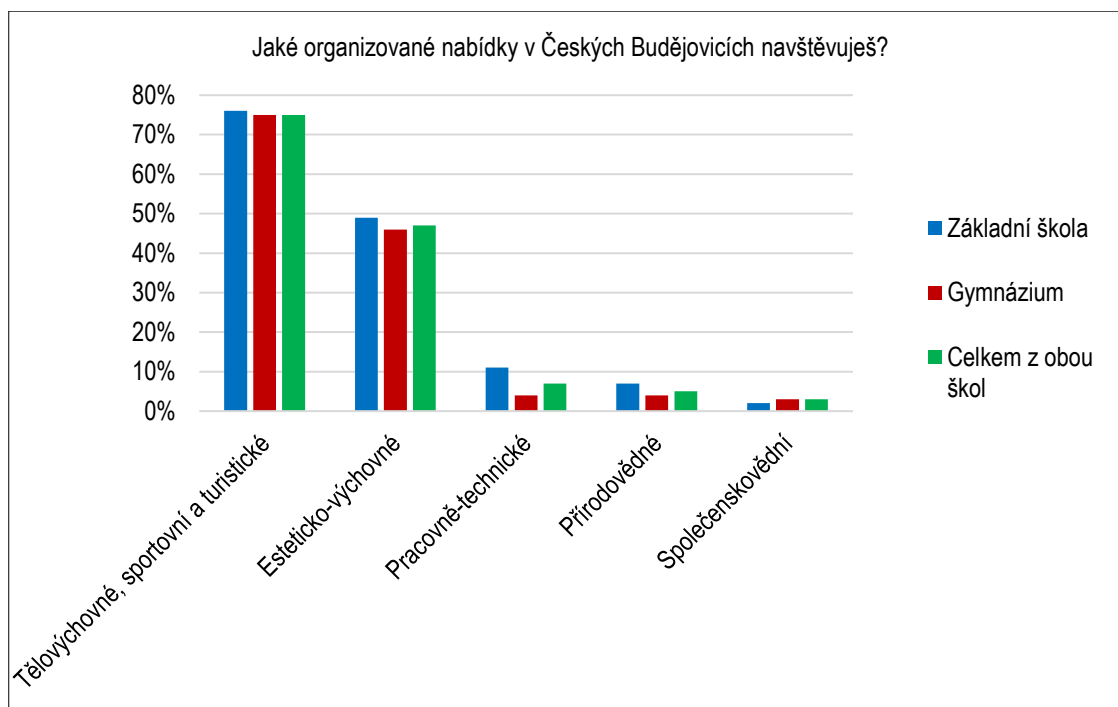

Graf č. 6 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Z grafu č. 6 je patrné, že 72 % žáků, kteří v současné době organizované aktivity nenavštěvují, je v minulosti navštěvovalo. Nikdy tyto aktivity nenavštěvovalo 28 % žáků. Ze základní školy nikdy nenavštěvovalo organizované aktivity 33 % žáků, z gymnázia 18 % žáků.

Otázka č. 7: Jaké volnočasové nabídky v Českých Budějovicích navštěvuješ?

Otázkou č. 7 jsem chtěla zjistit, jaké druhy volnočasových aktivit respondenti v Českých Budějovicích využívají.

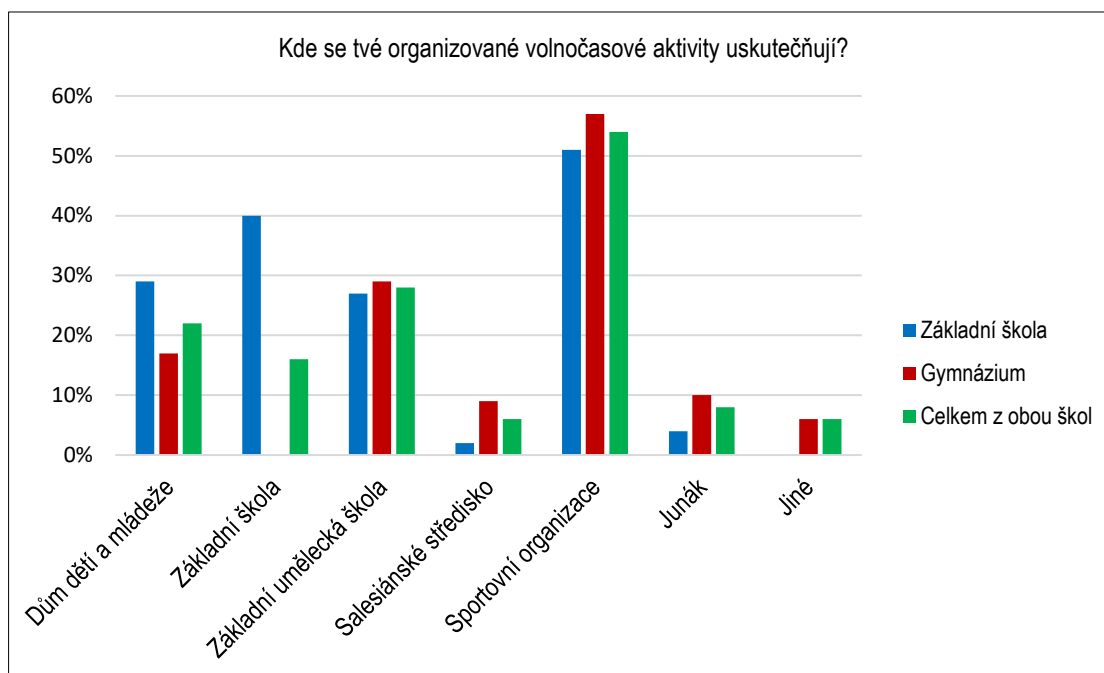

Graf č. 7 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Z grafu č. 7 vyplývá, že mezi žáky navštěvující organizované volnočasové aktivity jsou nejoblíbenější činnosti tělovýchovné, sportovní a turistické, celkem to uvedlo 75 % respondentů. Dále 47 % respondentů navštěvuje esteticko-výchovné činnosti. Méně navštěvované jsou činnosti pracovní-technické (7 %), přírodovědné (5 %) a společenskovědní (3 %). Zajímavým faktem je, že u žádné možnosti odpovědi, není mezi žáky základní školy a gymnázia velký statistický rozdíl. Tento graf potvrzuje hypotézu č. 4: „Nejnavštěvovanější organizované volnočasové aktivity jsou tělovýchovné, sportovní a turistické“.

Otázka č. 8: Kde se tvé organizované volnočasové aktivity uskutečňují?

Otázka č. 8 zjišťovala, jaké volnočasové instituce respondenti navštěvují.

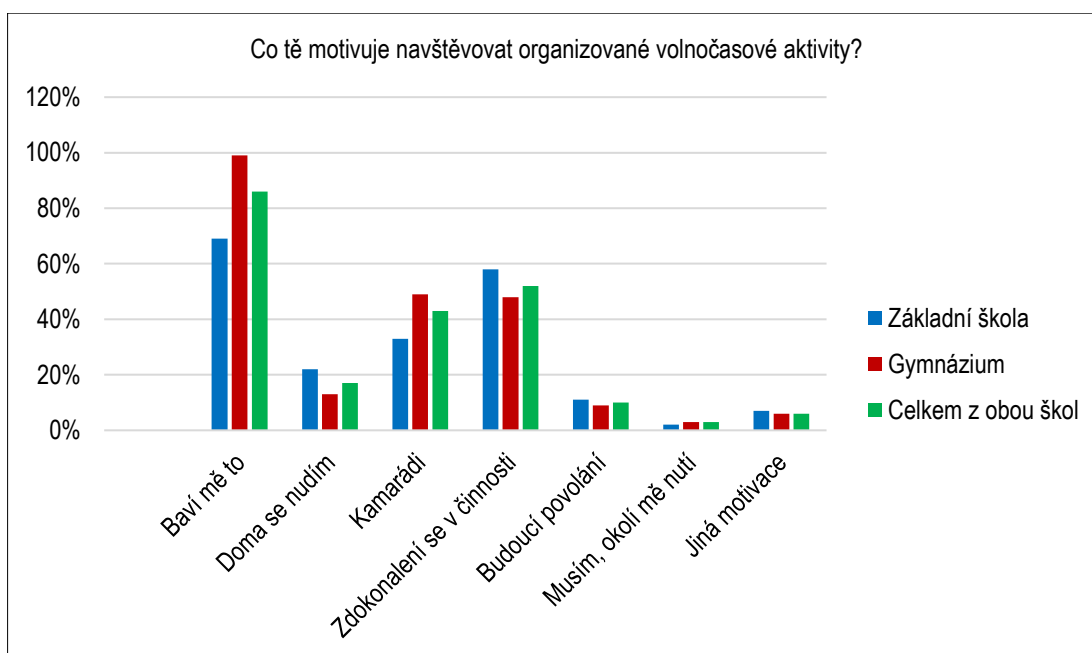

Graf č. 8 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Graf č. 8 opět porovnává výsledky žáků ze základní školy a gymnázia, zároveň uvádí i celkový výsledek z obou škol. Z grafu je patrné, že volnočasové aktivity respondentů se nejčastěji uskutečňují ve sportovních organizacích. To uvedlo 54 % respondentů. Z gymnázia sportovní organizace navštěvuje 57 % žáků a ze základní školy 51 % žáků. Druhou respondenty nejčastěji navštěvovanou volnočasovou institucí je základní umělecká škola, celkem ji navštěvuje 28 % respondentů. Rozdíl mezi základní školou a gymnáziem u této odpovědi není významný. Dům dětí a mládeže navštěvuje 22 % respondentů. Ze základní školy je to o 12 % respondentů více než z gymnázia. Organizované aktivity pořádané základní školou navštěvuje 40 % žáků základní školy, z gymnázia to není nikdo. Dále 8 % dotazovaných uvedlo, že navštěvuje Junák – český skaut a 6 % dotazovaných uvedlo Salesiánské středisko mládeže. Několik respondentů (6 %) uvedlo Pionýr.

Otázka č. 9: Co tě motivuje navštěvovat organizované volnočasové aktivity?

Otázka č. 9 zjišťovala, jaká je motivace žáků staršího školního věku navštěvovat organizované volnočasové aktivity v Českých Budějovicích.

Graf č. 9 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Graf č. 9 zobrazuje celkový přehled odpovědí respondentů z obou škol a zároveň porovnává odpovědi respondentů ze základní školy a gymnázia. V otázce „co tě motivuje navštěvovat organizované volnočasové aktivity“ žáci odpověděli poměrně pestrou škálou možností. Měli možnost označit více odpovědí, nebo odpověď doplnit. Nejčastěji (86 %) byla uvedena možnost „baví mě to“, žáci gymnázia to uvedli v 99 % odpovědí. Často označovanou možností (52 %) bylo „chci se v dané činnosti zdokonalit“ a „potkávám se tam s kamarády“ (43 %). Méně často (17 %) se objevovala odpověď „doma se nudím“, „chci danou činnost vykonávat jako povolání“ (10 %) a „musím, rodina a okolí mě nutí“ (3 %). V možnosti „jiná motivace, doplň jaká“ 6 % dotazovaných uvedlo lepší fyzickou kondici, odreagování se od učení nebo hubnutí.

Otázka č. 10: Mají rodiče vliv na výběr tvých organizovaných volnočasových aktivit?

Tato otázka zjišťovala, zda na výběr organizovaných volnočasových aktivit žáků, mají vliv rodič (zákonní zástupci).

Graf č. 10 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

71 % respondentů z obou typů škol, navštěvující organizované aktivity, uvedlo, že rodiče nemají vliv na výběr jejich organizovaných volnočasových aktivit. Na 29 % respondentů rodiče ve výběru organizovaných volnočasových aktivit vliv mají. Touto otázkou se potvrdila hypotéza č. 5: „*Žáci staršího školního věku v Českých Budějovicích převážně nejsou při výběru organizovaných volnočasových aktivit ovlivňováni rodiči*“.

Otázka č. 11: Omezují tě rodiče ve výběru organizovaných volnočasových aktivit z důvodu financí?

Otázkou č. 11 jsem se chtěla dozvědět, zda žáky rodiče finančně limitují v souvislosti s organizovanými volnočasovými aktivitami. Otázka byla určena pro všechny respondenty.

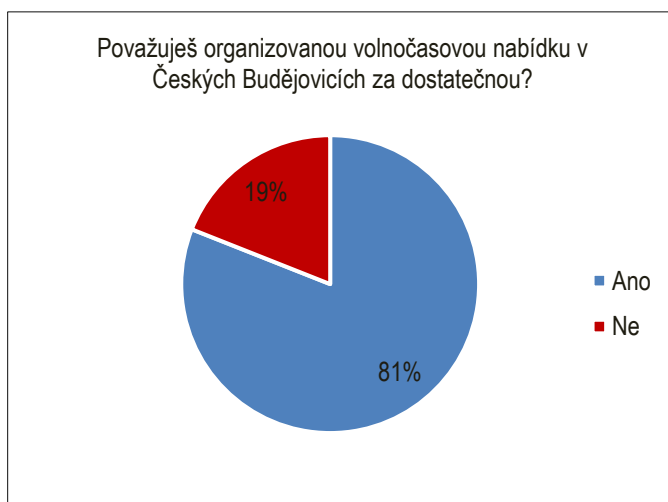

Graf č. 11 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Podle grafu č. 11 většina žáků (95 %), z obou typů škol, není rodiči nebo zákonnými zástupci ve volnočasových aktivitách nijak finančně limitována.

Otázka č. 12: Myslíš si, že je v Českých Budějovicích nabídka volnočasových aktivit dostatečná?

V poslední otázce dotazníku byli žáci tázáni, zda považují organizovanou volnočasovou nabídku v Českých Budějovicích za dostatečnou. Otázka byla opět určena pro všechny respondenty.

Graf č. 12 (zdroj: vlastní výzkum 2022)

Většina žáků (81 %) ze základní školy a gymnázia uvedla, že nabídka volnočasových aktivit v Českých Budějovicích je dostatečná.

6 DISKUZE

Výzkum, který jsem provedla, je možné charakterizovat jako výzkumnou sondu využití organizovaných volnočasových nabídek žáky staršího školního věku. Výzkum byl proveden ve městě České Budějovice. Není tedy možné jej hodnotit jako celospolečenský trend využití volnočasových nabídek žáky staršího školního věku.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda a v jaké míře žáci staršího školního věku využívají organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích, a pokud je nevyužívají, z jakého to je důvodu. Zpracováním a vyhodnocením dat z výzkumného šetření jsem dospěla k následujícím závěrům.

Výzkumný soubor tvořilo 164 žáků ve věku 11–16 let ze Základní školy Emy Destinové a Biskupského gymnázia J. N. Neumanna v Českých Budějovicích. Z celkového počtu 164 (100 %) respondentů bylo 90 (55 %) dívek a 74 (45 %) chlapců. Ze základní školy dotazník vyplnilo 78 (48 %) žáků, z toho 40 (51 %) dívek a 38 (49 %) chlapců. Z gymnázia dotazník vyplnilo celkem 86 (52 %) žáků, z toho 50 (58 %) dívek a 36 (42 %) chlapců.

Dotazovaní žáci nejraději svůj volný čas tráví venku s kamarády, uvedlo to 52 % z nich. Tento výsledek mě mile překvapil. Může to být způsobeno faktem, že v Českých Budějovicích je mnoho možností, kde se s kamarády scházet. Oblíbený je lesopark Střemovka, Sokolský ostrov, Branišovský les, cyklostezka nebo různá veřejná hřiště.

Dle výzkumu Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let Národního institutu dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy 85 % dětí se navštěvuje s kamarády alespoň jednou týdně. Několikrát do týdne se s kamarády navštěvuje dokonce 61 % respondentů. Tyto výsledky jsou způsobeny zvýšeným zájmem o čas strávený s kamarády v období dospívání. (srov. Bocan et al., 2012, s. 73)

Překvapivým zjištěním mého výzkumu je výsledek, že 70 % žáků rádo svůj volný čas tráví nějakou organizovanou formou zájmové činnosti. U této odpovědi je patrný rozdíl mezi žáky základní školy a gymnázia. 70 % respondentů z gymnázia navštěvuje zájmové kroužky rádo, zatímco ze základní školy to je pouze 26 % respondentů. Dalším velice oblíbeným způsobem trávení volného času u dětí je telefon a počítač. V mém výzkumu jej 45 % respondentů uvedlo jako oblíbenou aktivitu. Tento výsledek není nikterak překvapivý. Dle výzkumu EU Kids online IV (srov. Bedrošová 2018) děti stráví na telefonu až třetinu dne. Na mobilním telefonu pak nejčastěji navštěvují sociální sítě, které

denně navštíví 70 % z nich. Sociální sítě nejčastěji využívají ke komunikaci s kamarády (srov. O'Keeffe 2011).

Otázka č. 5 byla pro mou práci velice důležitá. Ptala se žáků, zda navštěvují organizované volnočasové aktivity v Českých Budějovicích. Podotázka byla orientována na počet organizovaných aktivit, které žáci navštěvují, a pokud je nenavštěvují, tak z jakého to je důvodu. Celkem 70 % žáků navštěvuje organizovanou zájmovou činnost v Českých Budějovicích. V porovnání s výzkumem NIDM Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let (srov. Bocan et al., 2012) je to o 4 % žáků méně. Na výsledky výzkumu mohl mít vliv také věk respondentů. Věková skupina, která nejčastěji navštěvuje zájmové kroužky, jsou děti ve věku 10–12 let (srov. Bocan et al., 2012, s. 102). V mém výzkumu byla tato věková skupina zastoupena ze 39 %. Dalším zajímavým zjištěním je, že žáci základní školy organizované aktivity navštěvují ve 39 % případů a žáci gymnázia v 80 % případů. Tento výsledek může být způsoben faktem, že žáci na gymnáziu pocházejí z více ambiciózních rodin, nebo jsou potomky vysokoškolsky vzdělaných rodičů, kteří na ně kladou vyšší nároky (srov. Páleníčková 2019). Žáci nejčastěji uvedli, že navštěvují jednu nebo dvě volnočasové aktivity. Pouze 5 % žáků navštěvuje pět a více organizovaných volnočasových aktivit. Tento výsledek koresponduje i s výsledky výzkumu NIDM Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let, kde většina dětí navštěvovala jeden nebo dva kroužky (srov. Bocan et al., 2012, s. 103). Žádnou volnočasovou aktivitu nenavštěvuje 30 % respondentů. Nejčastějším důvodem je nezájem a nedostatek času. Nezájem jako nejčastější důvod uvedli i respondenti výzkumu NIDM Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let.

Respondentů, kteří v současné době organizované volnočasové aktivity nenavštěvují, jsem se ptala, zda je navštěvovali v předchozích letech. V minulých letech je celkem navštěvovalo 72 % respondentů. Důvodem, proč kroužky respondenti opustili, může být jisté „překroužkování“ nebo změna osobních priorit v období dospívání. Jedinec se stává autonomní bytostí a o svém životě si začíná rozhodovat sám. (srov. Bocan et al., 2012, s. 102)

Žáci, kteří organizované volnočasové aktivity navštěvují, nejčastěji volí tělovýchovné, sportovní a turistické aktivity, uvedlo to 75 % respondentů. Aktivity pohybového charakteru volili nejčastěji i respondenti výzkumu Univerzity Palackého v Olomouci v rámci projektu Tvorba národní sítě podpory pohybové aktivity (srov. Kalman a Vašíčková 2013, s. 77). Nebo respondenti výzkumu NIDM Hodnotové orientace dětí ve věku

6–15 let (srov. Bocan et al., s. 103). Tyto výsledky jsou dobrou zprávou, pohybové aktivity jsou v dospívání pro zdraví jedince velice důležité (srov. Státní zdravotní ústav 2022). Dále výsledky tohoto zjištění mohl ovlivnit fakt, že v Českých Budějovicích je mnoho sportovních organizací věnujících se dětem a mládeži. Druhé nejnavštěvovanější jsou esteticko-výchovné aktivity. V Českých Budějovicích se nejčastěji těmito aktivitám věnují domy dětí a mládeže a základní umělecké školy. Esteticko-výchovné aktivity byly jako druhé nejnavštěvovanější i u výzkumu NIDM Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let (srov. Bocan et al., 2012, s. 103). Naopak negativním zjištěním je nízký zájem o činnosti pracovní-technické, přírodovědné a společenskovední. Tento výsledek může být způsoben neatraktivní nabídkou zájmových kroužků v tomto směru.

S tím, že sportovní tělovýchovné a turistické aktivity jsou mezi žáky nejoblíbenější, souvisí i to, kde se jejich volnočasové aktivity uskutečňují. 54 % žáků uvedlo sportovní organizace. Základní uměleckou školu uvedlo 28 % respondentů a dům dětí a mládeže uvedlo 22 % respondentů. Překvapivým zjištěním je, že 8 % žáků navštěvuje Junák. Dle mého názoru má tato organizace velký potenciál, je důležité probouzet v dětech zájem o přírodu a činnosti s ní spojené.

86 % respondentů uvedlo, že je organizované volnočasové aktivity baví, což je pro ně nejčastější motivace. K vykonávání jakékoliv volnočasové aktivity je třeba zájem. Nejčastější motivací k činnosti je radost z aktivity a zájem o aktivitu samotnou (srov. Hájek et al., 2008, s. 170–172). Druhou nejčastější motivací respondentů je zdokonalení se v činnosti. Třetím nejčastějším důvodem k návštěvě volnočasových aktivit jsou kamarádi, se kterými se žáci setkávají. Výzkum NIDM Hodnotové orientace dětí a mládeže se od mého výsledku mírně liší. V tomto výzkumu je možnost zábava a setkávání se s kamarády nejčastějším důvodem návštěvy zájmových aktivit.

Otázka č. 10 zjišťovala, zda jsou žáci ovlivňováni při výběru organizovaných volnočasových aktivit rodiči. Při výběru nebylo ovlivněno 71 % respondentů. Dále jsem zjišťovala, zda má finanční situace rodiny vliv na výběr volnočasových aktivit. Zde mi 95 % respondentů uvedlo, že finančně omezování nejsou. Odpovědi mohou být zkreslené, například se někteří žáci mohli stydět odpovědět pravdivě.

Je příjemným zjištěním, že 81 % dotázaných je s volnočasovými nabídkami v Českých Budějovicích spokojeno. České Budějovice, jakožto hlavní město Jihočeského kraje s 95 tisíci obyvateli, nabízí mnoho možností, jak volný čas využít.

ZÁVĚR

Bakalářská práce obsahuje přehled literárních (teoretických) poznatků vztahujících se ke zkoumané problematice a dále výzkum využití organizovaných volnočasových nabídek pro žáky staršího školního věku v Českých Budějovicích.

Literární přehled charakterizuje období staršího školního věku, volný čas dětí a mládeže, výchovu ve volném čase a druhy zájmových činností. Literární rešerše je ukončena uvedením několika volnočasových institucí v Českých Budějovicích věnujících se dětem a mládeži. Má práce vychází hlavně z literatury od autorů Jiřiny Pávkové, Břetislava Hofbauera a Bedřicha Hájka. Dále pro mě byla užitečná výzkumná zpráva, zabývající se hodnotovou orientací dětí ve věku 6-15 let, Národního institutu dětí a mládeže Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

Výzkum měl za hlavní cíl zjistit, zda a v jaké míře žáci staršího školního věku navštěvují organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích, a pokud je nenavštěvují, z jakého důvodu. Dalšími cíli práce bylo zjistit, co žáci rádi dělají ve volném čase a jaká je jejich motivace navštěvovat organizované volnočasové aktivity. Dále objasnit, zda žáky rodiče finančně limitují ve výběru organizovaných volnočasových aktivit, a prozkoumat, jestli jsou žáci spokojeni s nabídkou organizovaných volnočasových aktivit v Českých Budějovicích. Nástrojem pro zjištění cílů práce bylo dotazníkové šetření s žáky staršího školního věku na Základní škole Emy Destinové a na Biskupském gymnáziu J. N. Neumanna v Českých Budějovicích.

Je pro mě potěšujícím zjištěním, že žáci ze Základní školy Emy Destinové a Biskupského gymnázia J. N. Neumanna v poměrně velké míře navštěvují organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích. Z obou škol celkem zájmové aktivity navštěvuje 70 % z nich. O něco více tyto aktivity navštěvují žáci gymnázia. Žáci mají nejčastěji jednu až dvě volnočasové aktivity. Zbýlých 30 % žáků, kteří tyto aktivity nenavštěvují, uvedlo jako důvod nezájem nebo nedostatek času. Dále 12 % žáků uvedlo, že neradi tráví čas v kolektivu ostatních dětí. Tímto zjištěním jsem dosáhla hlavního cíle výzkumu, který jsem si stanovila.

V minulých letech organizované volnočasové aktivity navštěvovalo 72 % žáků, kteří je v současnosti nenavštěvují. Nejoblíbenější jsou mezi žáky tělovýchovné, sportovní a turistické aktivity, uvedlo to 75 % respondentů. Druhé nejoblíbenější jsou činnosti es-

teticko-výchovné, ty uvedlo 47 % dotazovaných žáků. Pokud jde o to, kde žáci tyto činnosti vykonávají, nejčastěji navštěvují sportovní organizace, základní umělecké školy a domy dětí a mládeže. Jako nejčastější motivaci k návštěvě zájmových aktivit žáci uváděli, že je činnost baví, chtějí se v ní zdokonalit a potkávají se tam s kamarády. Někteří také uvedli, že tyto aktivity navštěvují, protože se doma nudí. Žáci obvykle nejsou ve výběru zájmových aktivit ovlivněni rodiči a nejsou v nich často ani finančně limitováni. Od dotazovaných respondentů jsem dále zjistila, jak nejraději tráví svůj volný čas. Je pro mě překvapením, že nejčastěji uvedli možnost, „*jsem venku s kamarády*“ nebo „*navštěvuji zájmové kroužky*“. Zájmové kroužky navštěvuje rádo 70 % respondentů z gymnázia a pouze 26 % respondentů ze základní školy. Je přívětivým zjištěním, že 81 % dotazovaných respondentů je spokojeno s nabídkou organizovaných volnočasových aktivit v Českých Budějovicích. Díky výzkumu se mi potvrdily 4 z 5 hypotéz, které jsem si na straně č. 24 vymezila. Jsem ráda, že jsem našla odpovědi na všechny cíle a výzkumné otázky, které jsem si stanovila.

Celkově hodnotím výsledky výzkumu pozitivně. Velká část dotazovaných žáků se ve svém volném čase věnuje nějaké organizované volnočasové aktivitě, která svým působením na jedince formuje osobnost, pomáhá se začleněním do společnosti a utváří pozitivní vztah k aktivnímu trávení volného času. Domnívám se, že tato bakalářská práce by mohla být přínosem pro vedoucí organizovaných aktivit. Vedoucí by jistě ocenili teoretické a praktické přínosy této práce. K zamyšlení vede výsledek, proč jsou málo navštěvované činnosti pracovní-technické, přírodovědné a společenskovední. Tento fakt by bylo zajímavé zkoumat například v diplomové práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ, 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-463-X.

GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Přeložil Vladimír JŮVA. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ, 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-927-5.

HRABAL, Vladimír, Isabella PAVELKOVÁ a František MAN, 1989. *Psychologické otázky motivace ve škole*. 2. uprav. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, ISBN 80-04-23487-9.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

KAPLÁNEK, Michal, 2017. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1250-8

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

MACKŮ, Richard, 2012. *Zájmové vzdělávání jako součást neformální výchovy*. In: KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti – čas výchovy*. Praha: Portál, s. 134. ISBN 978-80-262-0450-3.

MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

PÁVKOVÁ, Jiřina, 1999. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-295-5.

ŘÍČAN, Pavel, 2004. *Cesta životem*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-829-5.

SPOUSTA, Vladimír, 1994. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita Brno. ISBN 80-210-1007-X.

ŠERÁK, Michal, 2009. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-551-6.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-308-0.

Legislativní dokumenty

Vyhláška 74/2005 Sb.: o zájemovém vzdělávání, 2005. In. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ročník 2005, číslo 74. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-74>

Internetové zdroje

BEDROŠOVÁ, Marie, Renata HLAVOVÁ, Hana MACHÁČKOVÁ, Lenka DĚDKOVÁ a David ŠMAHEL, 2018. *České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách. Projekt EU Kids* [online]. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3137006/eu_kids_online_report_2018_cz_main.pdf

BOCAN, Miroslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Adam SPÁLENSKÝ, 2011. *Národní institut dětí a mládeže: Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>

DDM, Dům dětí a mládeže České Budějovice, 2022. In: *VILA DDM České Budějovice* [online]. České Budějovice: Nu Art Media [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.ddmcb.cz/o-nas/>

KALMAN, Michal a Jana VAŠÍČKOVÁ, 2013. *Zdraví a životní styl dětí a školáků* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1530357126.pdf>

MÁNEK, Ivan, 2022. Junák. In: *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/junak>

O městě, 2022. *C.budejovice.cz* [online]. České Budějovice: Magistrát města České Budějovice [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/o-meste>

O'KEEFFE, Gwenn Schurgin a Kathleen CLARKE-PEARSON, 2011. The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics* [online]. 127(4), 800-804 [cit. 2022-03-06]. ISSN 0031-4005. Dostupné z: doi:10.1542/peds.2011-0054

PÁLENÍČKOVÁ, Nikola, 2019. Víceletá gymnázia, rodiče a budoucnost dětí. In: *Člověk v tísní* [online]. Praha, 11.04.2019 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/viceleta-gymnazia-rodice-a-budoucnost-deti-vyzkum-ukazuje-jake-jsou-korelace-mezivzdelanim-rodicu-a-prechodem-deti-na-gymnazia-5844gp>

PÁVKOVÁ, Jiřina, 2014. *Pedagogika volného času* [online]. 1. Praha: Univerzita Karlova [cit. 2022-02-05]. ISBN 978-80-7290-666-6. Dostupné z: <file:///C:/Users/divisp02/Downloads/Pedagogika%20volne%CC%81ho%20c%CC%8Casu.pdf>

SAHU, Maya, Sailaxmi GANDHI a Manoj Kumar SHARMA, 2019. Mobile Phone Addiction Among Children and Adolescents. *Journal of Addictions Nursing* [online]. 30(4), 261-268 [cit. 2022-03-10]. ISSN 1548-7148. Dostupné z: doi:10.1097/JAN.0000000000000309

SASMCB, Salesiánské středisko dětí a mládeže [online], 2022. České Budějovice: sas-mcb [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.sasmcb.cz/>

Skaut [online], 2022. Praha: Junák – český skaut [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/>

Sportovní organizace, 2022. In: *C-budejovice* [online]. České Budějovice: Magistrát města České Budějovice [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/sportovni-organizace>

Státní zdravotní ústav, 2022. Pohybová aktivita ve školách. *Národní zdravotnický informační portál* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví [cit. 2022-02-22]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/134-pohybova-aktivita-ve-skolach>

ZUŠ, Základní umělecká škola B. Jeremiáše, 2022. In: *ZUŠ B. Jeremiáše* [online]. České Budějovice: ZUŠ B. Jeremiáše [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.zusbjcb.cz/onas/zakladni-informace>

SEZNAM ZKRATEK

DDM	– dům dětí a mládeže
Et al.	– a jiní
HC	– hokejový klub
např.	– například
NIDM	– Národní institut dětí a mládeže
s.	– strana
SASMCB	– Salesiánské středisko mládeže České Budějovice
SK	– sportovní klub
TJ	– tělovýchovná jednota
VK	– volejbalový klub
ZUŠ	– základní umělecká škola

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazník

Milé zákyně, milí žáci,
jmenuji se Petra Divišová a jsem studentkou Teologické fakulty oboru Pedagogika volného času. Chtěla bych vás požádat o vyplnění krátkého anonymního dotazníku, který mi pomůže získat výsledky k mé bakalářské práci s názvem Využití volnočasových nabídek pro děti staršího školního věku v Českých Budějovicích. Dotazník vám zabere 4 minuty. Předem děkuji za vyplnění. ☺

1. Jsi dívka, nebo chlapec?
 - Dívka
 - Chlapec

2. Jaký typ školy navštěvuješ?
 - Základní školu
 - Gymnázium

3. Kolik je ti let?

4. Co rád děláš ve svém volném čase? (*Můžeš zaškrtnout více odpovědí.*)
 - Jsem na telefonu/ počítači
 - Sleduji televizi
 - Jsem venku s kamarády
 - Navštěvuji organizované volnočasové aktivity a zájmové kroužky
 - Čtu knihy
 - Věnuji se svému mazlíčkovi
 - Jiná činnost, napiš jaká.....

5. Navštěvuješ organizované volnočasové aktivity v Českých Budějovicích?
 - Ano. *Zakroužkuj, kolik jich navštěvuješ.*
1 2 3 4 5 a více
 - Ne. *Vyber, proč je nenavštěvuješ.*
 - nemám čas
 - nemám zájem
 - nerad trávím čas v kolektivu lidí
 - stojí to hodně peněz
 - rodiče mi to nedovolí
 - jiný důvod, uveď jaký.....

6. Navštěvoval si v předchozích letech nějaké organizované zájmové aktivity?
(*Odpověz, jen pokud jsi u otázky č. 5 odpověděl ne.*)
 - Ano
 - Ne

7. Jaké organizované volnočasové nabídky v Českých Budějovicích navštěvuješ? *(Odpověz, jen pokud jsi u otázky č. 5 odpověděl ano.)*
- Tělovýchovné a sportovní nebo turistické
 - Esteticko-výchovné činnosti *(hudební, výtvarné, literární)*
 - Pracovně-technické činnosti *(např. modelářský nebo rukodělný kroužek)*
 - Přírodovědné činnosti *(např. rybářský, chovatelský nebo myslivecký kroužek)*
 - Jiné, uveď jaké.....
8. Kde se tvé organizované volnočasové aktivity uskutečňují? *(Odpověz, jen pokud jsi u otázky č. 5 odpověděl ano.)*
- Dům dětí a mládeže
 - Základní škola
 - Základní umělecká škola
 - Salesiánské středisko mládeže
 - Sportovní organizace
 - Junák – český skaut
 - Jiná možnost, uveď jaká.....
9. Co tě motivuje navštěvovat organizované volnočasové aktivity? *(Odpověz, jen pokud jsi u otázky č. 5 odpověděl ano.)*
- Baví mě to
 - Doma se nudím
 - Potkávám se tam s kamarády
 - Chci se v dané činnosti zdokonalit
 - Chci danou činnost vykonávat jako povolání
 - Musím, rodina a okolí mě nutí
 - Jiná motivace, uveď jaká.....
10. Mají rodiče (zákonní zástupci) vliv na výběr tvých organizovaných volnočasových aktivit? *(Odpověz, jen pokud jsi u otázky č. 5 odpověděl ano.)*
- Ano
 - Ne
11. Omezují tě rodiče (zákonní zástupci) ve výběru organizovaných volnočasových aktivit z důvodu finanční nákladnosti?
- Ano
 - Ne
12. Myslíš si, že je v Českých Budějovicích nabídka organizovaných volnočasových aktivit dostatečná?
- Ano
 - Ne

ABSTRAKT

DIVIŠOVÁ, Petra, 2022. *Využití volnočasových nabídek pro děti staršího školního věku v Českých Budějovicích*. České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: volný čas, výchova, starší školní věk, volnočasové instituce, zájmová činnost, organizované aktivity, žáci

Bakalářská práce se zabývá využitím volnočasových nabídek pro děti staršího školního věku v Českých Budějovicích. Práce obsahuje literární rešerši vztahující se k výzkumu využití organizovaných volnočasových nabídek. Literární rešerše charakterizuje starší školní věk, dále se zabývá výchovou ve volném čase a volným časem dětí a mládeže, institucemi pro trávení volného času dětí staršího školního věku a popisuje zájmovou činnost. Výzkumná část obsahuje cíle výzkumu, výzkumné otázky, hypotézy a výzkum samotný. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zda a v jaké míře děti staršího školního věku využívají volnočasové nabídky v Českých Budějovicích, a pokud je nevyužívají, tak z jakého to je důvodu.

ABSTRACT

Use of leisure offers for older school-age children in České Budějovice

Key words: leisure time, education, older school age, leisure institutions, leisure activities, organized activities, pupils

The bachelor thesis deals with the use of leisure activities for older school-age children in České Budějovice. The thesis contains a literature search related to the research on the use of organized leisure offers. The literature search characterizes the older school-age children, it also deals with leisure education and leisure time of children and youth, institutions for leisure time of older school-age children and describes leisure activities. The research section includes the research objectives, research questions, hypotheses and the research itself. The main aim of the research was to find out whether and to what extent older school-age children use leisure facilities in České Budějovice, and if they do not, for what reason.